

Konference

Aktuāli cilvēktiesību jautājumi Latvijā – NVO perspektīva

2026. gada 22. oktobrī

Sabiedrības integrācijas
fonds

LATVIJAS
CILVĒKTIESĪBU
CENTRS
LATVIAN
CENTRE FOR HUMAN
RIGHTS

**Konference notiek projektā “Cilvēktiesību kultūras
stiprināšana Latvijā”. Projektu finansiāli atbalsta
Sabiedrības integrācijas fonds no Latvijas valsts budžeta
līdzekļiem.**

Avoti par cilvēktiesību situāciju Latvijā 2026 (t.sk.par 2025)

- **Dažādi avoti, kas atspoguļo cilvēktiesību stāvokli Latvijā**

Neatkarīgas, valsts institūcijas

- [Tiesībsardzes ikgadējais ziņojums par cilvēktiesībām](#) (2025)
- [Latvijas pārstāvis starptautiskajās cilvēktiesību institūcijās](#) (2025)
- **ANO, Eiropas Savienība, Eiropas Padome**
- [Universal Periodic Review](#) (2026.gada 11.maijs), 243 rekomendācijas, 80 valstis
- [Vardarbība pret sievietēm Latvijā](#) (Grevio ziņojums, 2026.gada 15.septembris)
- [2026.gada ziņojums par tiesiskuma situāciju Latvijā](#) (EK, 2026.gada jūlijs)

NVO

NVO (Latvijas)

LATVIA: [Civicus Monitor update](#) (2026.gada septembris)

**LATVIJAS PILSONISKĀS SABIEDRĪBAS
MONITORINGA UN PILSONISKĀS TELPAS
ZIŅOJUMS**

Latvijas Cilvēktiesību centrs [Cilvēktiesības Latvijā 2025](#)

NVO tematiski ziņojumi (LCC - [Naida runas tendences Latvijā II](#)), aptaujas, piemēram, [LGBTK+ kopienas aptauja 2025](#)

Globālie indeksi

[Globālais tiesiskuma indekss](#) (WJP Rule of Law Index) – 21. - 143 valsts

[Pasaules preses brīvības indekss](#) (World Press Freedom Index (RSF) – 180 valstis

Latvija 2026.- 17, 2025. – 15, 2024. – 12.

Tēmas

**Vēlēšanu tiesības
un politiskais
konteksts**

**Tiesības uz pieeju
taisnīgai tiesai**

**Naida noziegumi
un naida runa**

**Diskriminācijas
novēršana**

**Vardarbības
ģimenē un
vardarbības pret
sievieti novēršana**

Vārda brīvība

**Relīģijas un
pārliecības
brīvība**

**Biedrošanās
brīvība**

**Pulcēšanās
brīvība**

**Mazākumtautību
tiesības un
sabiedrības
saliedētība**

**Pilsonība un
uzturēšanās
tiesības**

**Patvēruma
meklētāju un
bēgļu tiesības**

Konteksts

- Krievijas karš pret Ukrainu un tā ietekme Latvijā
- Situācija uz Latvijas-Baltkrievijas robežas, dažādas hibrīdkara izpausmes
- Saeimas balsojums par izstāšanos no Stambulas konvencijas un tā ietekme
- Valdības krišana un priekšvēlēšanu kampaņa (Pret-migrācijas retorikas pieaugums politiskajā un publiskajā telpā, diskusijas par pilsoniskās sabiedrības lomu, finansējumu, tostarp attiecībā uz Sabiedrības integrācijas fondu)

Vardarbība pret sievieti, vardarbība ģimenē

- Saeimas lēmums izstāties no Stambulas konvencijas un tā efekts
- **Venēcijas komisijas viedoklis** – brīdina, ka **izstāšanās no starptautiskajiem cilvēktiesību līgumiem**, tostarp Stambulas konvencijas, **parasti vājina cilvēktiesību aizsardzību**
- **Grevio pirmais ziņojums - 2026.gada oktobrī:**

Progress, bet nepieciešama tālāka rīcība

Pētnieciskās žurnālistikas nozīme vardarbības gadījumu atklāšanā un cietušo iespēju panākt taisnīgumu pat vairākus gadu desmitus pēc notikumiem

- 2026. gada martā tiesa atzina imunologu J. Nikiforenko par vainīgu seksuālā vardarbībā pret vairākām pacientēm, piespriežot 13 gadu cietumsodu, 5 gadu probācijas uzraudzību, 7 gadu aizliegumu strādāt ārsta profesijā un kompensācijas no 2-10 000 eiro cietušajām. (no 2000.gada vidus)
- 2026. gada aprīlī Rīgas apgabaltiesa piesprieda māksliniekam P. Postažam 10 gadu cietumsodu par pirms 30 gadiem pastrādātu seksuālu vardarbību (mazgadīgās izvarošanā, netiklu darbību izdarīšanā ar personu, kas nav sasniegusi 16 gadu vecumu, un dzimumsakaros ar 16 gadu vecumu nerasniegušu personu). Sākotnēji trīs gadu nosacīts cietumsods.
- 2026. gadā neirologam L.Viškeram prokuratūra izvirzīta apsūdzība par seksuālu vardarbību pret deviņām pacientēm saistībā ar nodarījumiem, kas, iespējams, pastrādāti no 2020. līdz 2024. gadam, tika apturēts viņa ārsta sertifikāts un rosinātas izmaiņas mediķu uzraudzības regulējumā.

Re: Baltica, LTV De facto, LR podkāsts “Dokumentārijs”

Vārda brīvība

- Latvija [Preses brīvības indeksā](#) noslīdēja par trim pozīcijām – no 12. vietas 2024. gadā līdz 15. vietai 2025. gadā un 17. vietai 2026. gadā (180 valstu vidū)

“Reportieri bez robežām” norāda, ka Latvijas žurnālisti lielākoties strādā drošā vidē, taču saskaras ar vārdiskiem uzbrukumiem publiskajā telpā un internetā.

- bažas par pieaugošiem politiskiem centieniem diskreditēt medijus
- uzticamas un plurālistiskas informācijas pieejamības problēma, īpaši krievvalodīgajiem iedzīvotājiem

Vārda brīvība

- Pozitīva attīstība [Sabiedrības interesēs iesaistīto personu aizsardzības likuma](#) pieņemšana (Anti-SLAPP direktīva)
- Likums stājās spēkā 2026. gada 7. maijā un paplašina aizsardzības mehānismus žurnālistiem, aktīvistiem un pilsoniskās sabiedrības organizāciju pārstāvjiem pret stratēģiskām prasībām, kuru mērķis ir ierobežot sabiedrības līdzdalību

Naida runa/noziegumi - statistika

	KL 78.pants (rasu, etniskā, nacionālā, reliģiskā naida kurināšana)	74.1 pants (genocīda, kara noziegumu, u.c. attaisnošana)	150.Pants (sociālā naida kurināšana)
2019.gads	5	2	2
2020.gads	5	1	11
2021.gads	4	1	6
2022.gads	32	28	6
2023.gads	10	14	1
2024.gads	26	18	4
2025.gads	26	31	6

Hanovs pret Latviju (3 gadi pēc ECT sprieduma)

- **2020.gada 9.novembris homofobisks uzbrukums (pārsūdzēti 5 policijas, prokuratūras lēmumi)**
- 2022.gada 17.augusts – DH sūdzība ECT
- **2023.gada 18.jūlijs – ECT spriedums, piešķir morālo kompensāciju 10 000 eiro, 8., 14. panta pārkāpums**
- 2024. gada 16. augusts – Ģenerālprokuratūra atjauno pirmstiesas izmeklēšanu (ECT spriedums kā jaunatklātie apstākļi)

Tiesas sēdes

- 11.06.2025 (sākotnēji tiesas sēde nolikta uz 29.10.25)
- 24.09.2025 apsūdzētais nebija ieradies, tad tiesnesis pieņēma lēmumu par piespiedu atvešanu
- 29.10.2025 piespiedu atvešana nebija iespējama, jo pārbaudītajās divās adresēs apsūdzētā nebija.
- 19.02.2026 tiesas sēde. Apsūdzētais vainu neatzina, pieprasīja pierādījumu pārbaudi.
- 29.04.2026 tiesas sēde. Cietušais sniedza liecības. Vienojās par lieciniekiem.
- 14.07.2026 tiesas sēde. Liecinieki sniedza liecības. Apsūdzētais pieprasīja laiku sagatavoties savām liecībām. Prokurore norāda uz lietas vilcināšanu. Pēc apspriešanās ar aizstāvi - sniedz liecības. Pabeigta lietas izskatīšana.
- 13.10.2026 bija jānotiek tiesu debatēm, bet apsūdzētais neieradās, tiesnesis nozīmē piespiedu atvešanu.
- **17.11.2026 plānotas tiesu debates.**

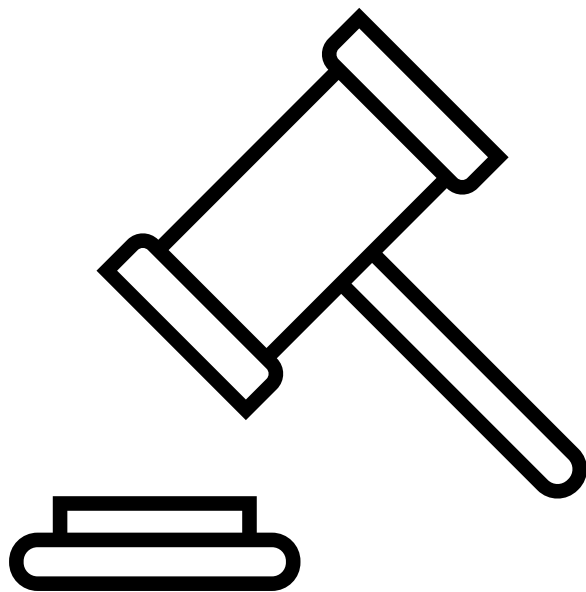
Naida runa

Naida runa, īpaši sociālajos tīklos, pieaug:

- Līdz ar valdības maiņu, kad par iekšlietu ministru kļuva J.Dombrava, saistībā ar ministra aktivitātēm
- Sabiles vīna svētkiem ar indiešu kariķēšanu
- Atsevišķu Rīgas domes deputātu izteikumiem, migrantu reidiem
- Liela daļa rasistisku izteikumu bija vērsta pret indiešiem

LCC pieauga sūdzību skaits par rasistisku runu, t.sk. rasistisku aizskaršanu publiskās vietās

- Vairākos gadījumos palīdzējām sastādīt iesniegumus VP, VDD

Naida runa

- Ģenerālprokuratūra brīdina partiju “Stabilitāte”, t.sk. konstatējot, ka partijas darbība ir vērsta uz nacionālā naida un nesaticības izraisīšanu
- Tiesai nodota lieta pret **Rīgas domes deputātu, partijas "Stabilitātei!" līderi un bijušo Saeimas deputātu Alekseju Rosļikovu (S)** par nacionālā un etniskā naida izraisīšanu

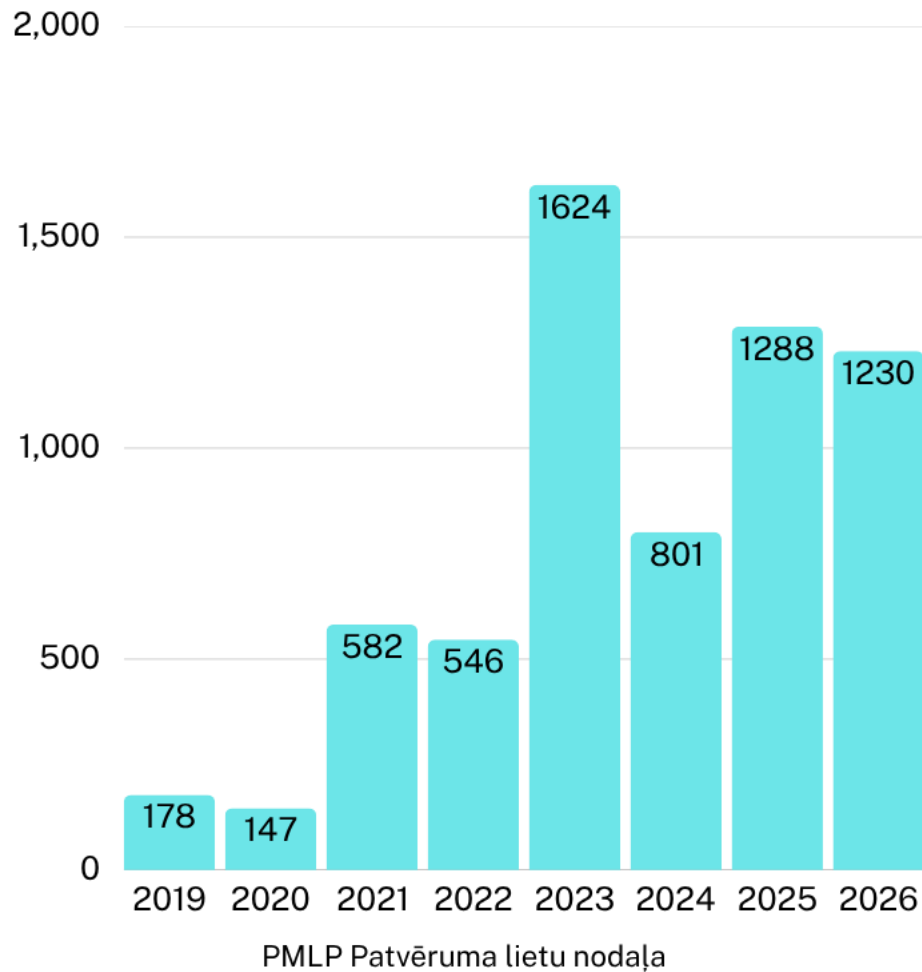
Naida runa (spriedumi)

- Latgales rajona tiesa (2025) – pieci noziedzīgi nodarījumi no 2022.-2024.gadam, t.sk. nacionālā naida izraisīšana, kara noziegumu slavināšana
- Īrijā izveidoja TikTok kontu, publicēja video, 488 000 skatījumu
- Video pret ukraiņiem (aizskaroši, pazemojoši, dehumanizējoši izteicieni), bēgļiem, ukraiņi kā drauds, arī pret ukraiņiem Īrijā, slavēti kara noziegumi
- Galīgais sods – 4,5 gadi brīvības atņemšana (t.sk. 1,5 gadi par nacionālā naida kurināšanu, 2 gadi brīvības atņemšana + probācijas uzraudzība 1 gads)

Naida runa (spriedumi)

- **Rīgas pilsētas tiesas 2025. gada 24. oktobra spriedumā** apsūdzētais sociālo mediju platformās mērķtiecīgi publicēja ierakstus un komentēja citu personu ierakstus, publicējot naidīgus, agresīvus, aizskarošus un nievājošus izteikumus, kas vērsti pret citu tautību, konkrētu reliģisko grupu pārstāvjiem un tumšādainiem cilvēkiem.
- Pie video saistībā ar imigrantiem persona publicēja komentāru “*Nav kūpinātajiem starp cilvēkiem ko darīt. Visus deportēt*”; pārpublicētā ierakstā saistībā ar lietotāju diskusiju par musulmaņiem persona publicēja komentāru “*Visi musulmaņi ir dzīvnieki,*”; savā profilā publicēja ierakstu “*Viena lieta ir Latvijas atkrieviskošana, bet ir arī jāsāk runāt par sūdaino jautājumu Rīgā. Tie ieldirsēju “studenti” mums ir stipri par daudz*”. Personai tika piemērota probācijas uzraudzība uz diviem gadiem

Patvēruma meklētāju skaits

Piešķirto statusu skaits līdz 2026. gadā 4. oktobrim

Bēgļa statuss - 37 personām

Alternatīvais statuss - 69 personām.

**TOP 3 patvēruma meklētāju izcelsmes valstis: Afganistāna;
Pakistāna; Somālija**

Dublinas lietas 2025. gadā:

- kopā saņemti 772 ES dalībvalstu pieprasījumi;
- Latvija ES dalībvalstīm nosūtīja 51 pieprasījumu;
- Uz Latviju pārsūtīti 108 patvēruma meklētāji, bet uz atbildīgo ES dalībvalsti pārsūtīti 6 patvēruma meklētāji.

Attīstība un izaicinājumi

- Kopš 2026. gada 12. jūnija - **ES Migrācijas un Patvēruma pakts**;
- Patvēruma likumprojekts;
- Imigrācijas likums spēkā no 15.09.2026;
- Robežprocedūra un skrīnings;
- Multifunkcionālā centra (Rauda, Augšdaugavas novads) būvniecība;
- Lēmums nepalielināt dienas naudas apmēru līdz 5 EUR, šobrīd ir 3 EUR (dienas nauda – pārtikai, transportam, citiem izdevumiem).

- Krievijas un Krievijas okupēto teritoriju apmeklēšana - jauns statusa zaudēšanas pamats (no 01.01.2026) - praksē automātisks lēmums bez individuālo apstākļu izvērtēšanas;
- Jaunas prasības no augusta – UA pilsoņiem vīriešiem jāiesniedz dokumentāri pierādījumi par atbrīvojumu no militārā dienesta un likumīgu robežas šķērsošanu.
- Ilgtermiņa risinājums (vēl saskaņošanā): pastāvīgā uzturēšanās atļauja (ne ES pastāvīgā iedzīvotāja statuss), ja:
 1. nepārtraukti uzturējās Latvijā 5 gadus;
 2. pietiekami finanšu līdzekļi;
 3. valsts valoda A2 līmenī ar kultūras kursiem

Biedrošanās brīvība

Bažas par pilsoniskās sabiedrības darbības vidi Latvijā.

- Jau apstiprinātu vai darbojošos projektu līgumu laušana (2 NVO)
- NVO nomelnošanas/iebiedēšanas kampaņa
- Riski – Sabiedrības integrācijas fonda, kas administrē lielas NVO atbalsta programmas, iespējama likvidēšana
- **LATVIA: Civicus Monitor update – September 2026**

Pulcēšanās brīvība

- Latvijā – stabila judikatūra
- Gadījumi, kad ierobežojumus pamato ar nacionālās drošības, sabiedriskās kārtības vai ģeopolitisku apdraudējumu

ECT spriedums *Rodina un Borisova pret Latviju* (2025)

- aizliegums rīkot biedrības “Rodina” gājienu un sapulci, kā arī A. Borisovas pieteikto sapulci bija pamatots un samērīgs, jo pasākumu patiesais mērķis bija slavināt Krievijas pārkumu, noniecināt latviešu valodu un Latvijas tautu, vērsties pret Ukrainas teritoriālo integritāti un atbalstīt Krievijas militārās darbības Ukrainā.
- pulcēšanās brīvību nevar izmantot **demokrātiskas sabiedrības vērtību graušanai**, un secināja, ka Latvijas tiesas, ņemot vērā ģeopolitiskos apstākļus, drošības iestāžu atzinumus un pasākumu faktisko mērķi, bija rūpīgi izvērtējušas aizlieguma nepieciešamību un samērīgumu.

Augstākā tiesa 2026.gada marts

-
- 2024.gada janvārī Rīgas pašvaldība, atsaucoties uz VDD atzinumu, aizliedza grupas “Par brīvu Palestīnu” pieteikto piketu. Par galvenajiem riskiem tika minēti iespējamie sabiedriskās kārtības traucējumi, sabiedrības polarizācija un nepietiekama informācija par pasākuma norisi.
- 2026.gadā Augstākā tiesa atcēla piketa aizliegumu. Tā secināja:
- pašvaldība nebija pietiekami pamatojusi savu lēmumu, bet pirmās instances tiesa bija balstījusies arī uz argumentiem, kas nebija ietverti sākotnējā aizliegumā:
- Tiesa uzsvēra, ka iestādes pamatojumu nevar aizstāt ar tiesas argumentāciju un ka tādi saukļi kā “No upes līdz jūrai – Palestīna būs brīva!” katrā gadījumā jāvērtē konkrētajā sabiedriskajā, politiskajā un ģeopolitiskajā kontekstā.
- Lai gan dažās Eiropas valstīs sauklis “No upes līdz jūrai – Palestīna būs brīva!” tiek saistīts ar terorisma atbalstu vai Izraēlas tiesību uz pastāvēšanu noliegšanu, katrs gadījums jāvērtē individuāli.

Pulcēšanās brīvība

- Tiesiskais regulējums formāli aizsargā tiesības uz pulcēšanās brīvību, taču saskaņā ar [Latvijas Pilsoniskās alianses ziņojumu organizatori praksē bieži saskaras ar administratīviem un finansiāliem šķēršļiem.](#)
- likumā noteiktā prasība pasākuma organizatoram nodrošināt par drošību un sabiedrisko kārtību atbildīgu personu ar vismaz divu gadu pieredzi drošības pasākumu organizēšanā
- obligātā civiltiesiskās atbildības apdrošināšana rada nesamērīgu slogu protesta akciju rīkotājiem, nelielām pilsoniskās sabiedrības organizācijām un sabiedriskajām kustībām.

+

•

○

Mazākumtautību tiesības un sabiedrības saliedētība

Jomas

- **Sabiedriskais medijs**
- **Izglītības reforma (Vienota skola) –
pāreja uz izglītību tikai valsts valodā**
- **PVN grāmatām krievu valodā**

Tiesvedības Satversmes tiesā

Valsts valodas stiprināšana un krievu
valodas ierobežošana

**Satversmes tiesa joprojām ir galvenais
forums pilnvērtīgām un kvalitatīvām
diskusijām** par mazākumtautību tiesību
jautājumu un sabiedrības saliedētību.
Jautājumi ir tik sensitīvi, diskusijas ārpus ST
sakāpinātas, nereti naidpilnas, grūti uzturēt
pilnvērtīgu diskusiju ārpus tiesas zāles

Izglītība

Mazākumtautību skolēni

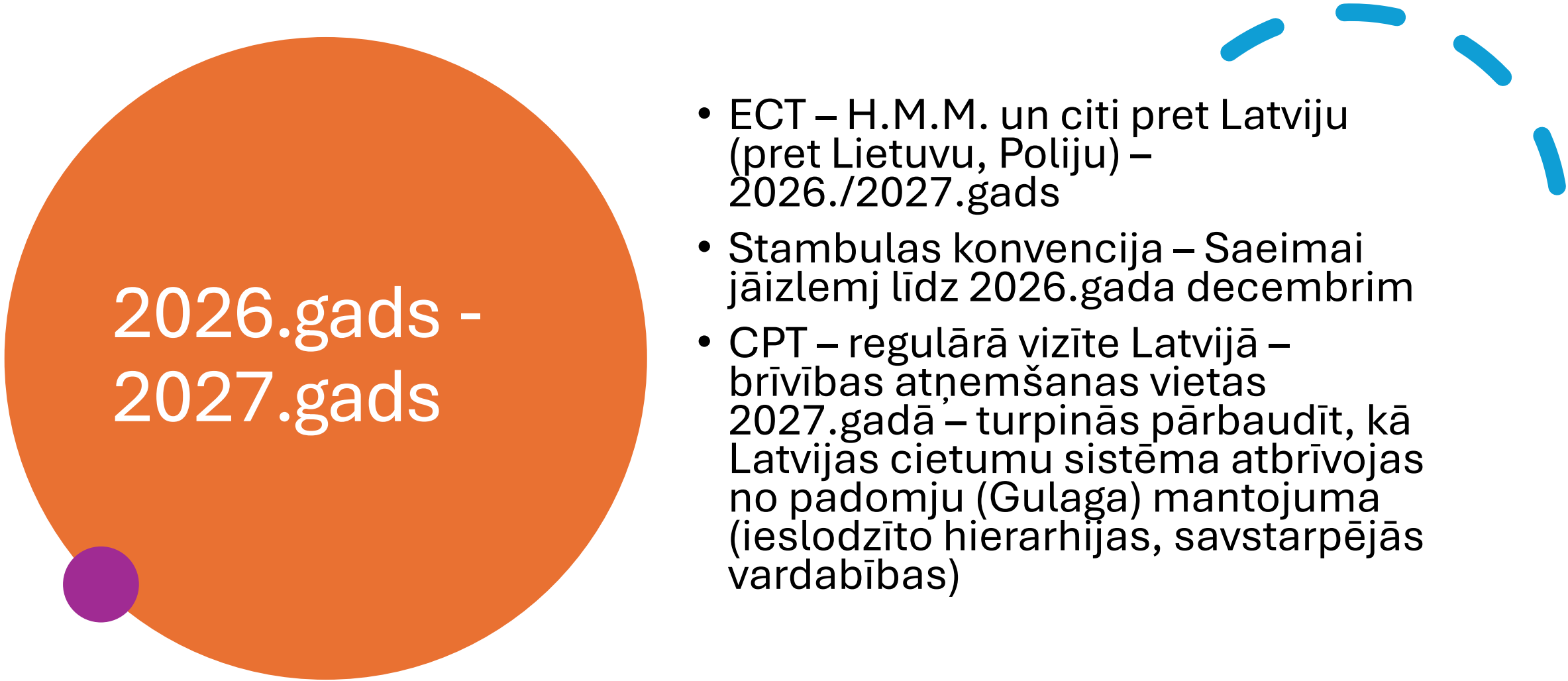
Aptaujā kopumā piedalījās 10 329 respondenti (skolēni, vecāki, pedagogi un skolu vadība) no 24 pašvaldībām. 74% skolēnu pilnībā vai lielākoties saprot mācību stundas, kas notiek latviešu valodā, savukārt **24% aptaujāto joprojām saskaras ar grūtībām pilnvērtīgi uztvert mācību saturu valsts valodā.**

Latvija 2025./2026.gadā pilnībā pārgājusi uz mācībām tikai valsts valodā

2026.gadā monitoringa darbi "Vienota skola" 2. klasei un 5. klasei.

Krievijas pilsoņi, valoda + finanses (uz 03.2026)

Rezultāts	2022. gada grozījumi 25 316 personas	2024. gada grozījumi 4 650 personas	Kopā
ES pastāvīgā iedzīvotāja statuss	15 159	2 478	17 637
Nacionālā pastāvīgās uzturēšanās atļauja	1 238	575	1 813
Uzturēšanās atļauja uz 2 gadiem (apgūt valodu A2)	2 681	–	2 681
Citas termiņuzturēšanās atļaujas	1 263	245	1 508
Izbraukšanas rīkojumi	84	13	97
Lēmumi par piespiedu izraidīšanu	22	–	22
Brīvprātīgi izceļojuši	2 600	nav datu	2 600+
Pārbauda VRS	–	108	108
Sākotnējā pārbaude informācijas sistēmās	–	78	78
Citi gadījumi (izskatīšanā, izceļojuši, tiesvedības, miruši u.c.)	2 269	1 153	3 422
Kopā	25 316	4 650	29 966

2026.gads - 2027.gads

- ECT – H.M.M. un citi pret Latviju (pret Lietuvu, Poliju) – 2026./2027.gads
- Stambulas konvencija – Saeimai jāizlemj līdz 2026.gada decembrim
- CPT – regulārā vizīte Latvijā – brīvības atņemšanas vietas 2027.gadā – turpinās pārbaudīt, kā Latvijas cietumu sistēma atbrīvojas no padomju (Gulaga) mantojuma (ieslodzīto hierarhijas, savstarpējās vardabības)

Mākslīgais intelekts - dzejolis

Oda pilsoniskajai sabiedrībai

Kad skaļi skan populisma balss,
Jūs sargājat saprātu un brīvību.
Kad demokrātijai vajadzīgs balsts,
Jūs aizstāvat cilvēka cieņu un
taisnīgumu.

Jo stipra valsts nav tikai vara,
Tā ir sabiedrība, kas neklusē.
Paldies par drosmi būt par sargu tam,
Kas demokrātijā visvairāk jāsaudzē.